SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Son 1/S. Jild 4.

2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4SI1Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/1 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймахамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Fayziyev O'rinboy Toshmuhammad o'g'li
OʻZBEKISTONDA ALOHIDA TAʻLIM EHTIYOJIGA EGA BOʻLGAN INSONLARNI IJTIMOIY HIMOYALASH SOHASIDAGI ISLOHOTLAR 9-16

Эсонов Зиёдбек Юлдашевич
ФАРҒОНА ВОДИЙСИ МИНГ ЎЗБЕК УРУҒИ МАНБАЛАРИ ТАРИХИДАН 17-22

Rajapov Mardonbek Qosimboy oʻgʻli
AFRIGʼIYLAR SULOLASI TARIXINING TURK TILLI TADQIQOTLARDA YORITILISHI 23-26

Исмоилова Нигорахон Усмонжановна
НАЛИВКИН И ЕГО СВЕДЕНИЯ О ТУЗЕМНОЙ ЖЕНЩИНЕ 27-34

Мирхакимова Феруза Холдоржон кизи
ВЗГЛЯД В ИСТОРИЮ МЕМОРИАЛЬНОГО МУЗЕЯ САДРИДДИН АЙНИ 35-40

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Zhao Rong
RESEARCH ON THE CONSTRUCTION OF CORE CURRICULUM STANDARDS FOR CROSS-BORDER E-COMMERCE MAJORS BASED ON HIGHER VOCATIONAL EDUCATION IN INNER MONGOLIA 41-48

Husanboyev Sadafbek Yorqinjon oʻgʻli
FARGʻONA VILOYATIDA AGROTURIZM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RESURS SALOHIYATINI BAHOLASH 49-58

Malikova Gulhayo Turdali qizi
TIJORAT BANKLARDA INVESTITSION FAOLIYAT TAHLILI 59-64

Maxmudov Anvarjon
SOLIQ HUQUQBUZARLIKLARINI TARKIBI, SHAKLLANISH MANBALARI VA ULARNI IQTISODIY MOHIYATI 65-75

Мухитдинов Ахрор
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТДА ЯГОНА МАРКАЗЛАШГАН ДИСПЕТЧЕРЛИК ХИЗМАТИНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ УСУЛЛАРИ 76-82

Jurayev Xusan Atamuratovich
KORXONANI MOLIYAVIY SOG'LOMLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 83-89

Butunov Shaymardan Berdiyarovich
NOANIQLIK ORQALI HARAKAT QILISH: IQTISODIY BEQARORLIK SHAROITIDA MOLIYAVIY TAHLIL 90-96

Islomova Mohlaroyim Inomjon qizi, Ortiqova So'g'diyona Abdusodiq qizi, Abdurahimova Zulhumor Azimjon qizi
TURIZM XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI TEXNALOGIYALARNI QOʼLLASH 97-103

Содиқов Анвар
ЎЗБЕКИСТОН ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ КЎП ОМИЛЛИ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛЛАР АСОСИДА БАҲОЛАШ ВА МУҚОБИЛ СЦЕНАРИЙЛАРИНИ АНИҚЛАШ ... 104-116

Norov Asror Egamberdiyevich, Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich
O‘ZBEKISTONDA DOKTORANTURA FAOLIYATI YO‘LGA QO‘YILGAN OLIY TA’LIM VA ILMIY TADQIQOT MUASSASALARI 117-122

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Эшонкулова Нуржахон Абдужабборовна
ГЛОБАЛЛАШУВ ШАРОИТЛАРИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ: ИЖТИМОИЙ-ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛ 123-130

Khalilova Shakhlo Abdurashitovna
IBN SINA AND HIS CONTRIBUTION TO SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION: RETHINKING THE HERITAGE OF EASTERN THINKERS 131-136

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Saidov Hakim G‘ofurovich
VATANPARVARLIK VA MILLIY G‘URURNING FALSAFIY KATEGORIAL NEGIZLARI 137-141

Jabborov Jamshid Azimovich
MA’NAVIY EHTIYOJLAR JAMIYAT MA’NAVIY HAYOTINING TARKIBIY QISMI SIFATIDA 142-148

Соатов Ғайрат
БАЙРАМЛАР – МИЛЛАТНИНГ ОЛИЙ ҚАДРИЯТИ 149-156

Raxmatova Xolidaxon Xolikovna
NAQSHBANDIYLAR EHTIROMIGA SAZOVOR BUYUK ZOT 157-161

Wang XiaoYu
AN ANALYSIS OF THE MYTHICAL PATTERNS IN ULYSSES FROM THE PERSPECTIVE OF ARCHETYPE THEORY 162-170

Mamadkulova Kamila Abdukhalikovna
FEATURES OF 19th CENTURY LITERATURE: ROMANTICISM AND REALISM 171-175

Aripova Saodat Taxirovna
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA KONCHILIK LEKSIK BIRLIKLARINING LEKSIK-SEMANTIK XUSUSUYATLARI 176-181

Xudoyqulov Behzod Abbosovich
ITALYAN TILIDAGI FRAZEOLOGIK IBORALAR TARJIMASI VA ULARNING O’ZBEK TILIDAGI EKVIVALENTLARI 182-187

Mavlonova Gulnora Abdig’ani qizi
ADABIYOTDA QO’LLANILGAN EVFEMIZMLAR (ROMAN VA SHE'RIYAT) MISOLLAR BILAN 188-192

Tuxtayeva Dildora Zokirovna, Izzatilloyeva Sevinch Nusratilloyevna
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA “YAXSHILIK” KONSEPTINI IFODALOVCHI MAQOLLARNING MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI 193-197

Djurayeva Orzigul Gafurovna
QAXXOR BAXSHI RAHIMOV IJODINING O‘RGANILISHI 198-204

Gafarova Shahnoza Hayrullayevna
TIL VA TA’LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR 205-209

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Исломқулова Шоҳсанам Ваҳобжон қизи
ВРАЧНИНГ КАСБИЙ ЖАВОБГАРЛИГИНИ СУҒУРТА ҚИЛИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ОМИЛЛАРИ ВА ЗАРУРИЯТИ 210-215

Sarvinoz Sunnatillaeva
PROCEDURAL CHALLENGES IN THE REGULATION OF ABUSE OF DOMINANT POSITION IN UZBEKISTAN 216-222

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Soliyev Ibodulloxon Ismatullayevich
FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF REFORMS IN THE MANAGEMENT SYSTEM OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 223-233

Shokirov Po'lat
TALABALARGA ATLETIK GIMNASTIKA MASHG'ULOTLARINI JOZIBADORLIGINI OSHIRISHING USLUBIY ASOSLARI 234-238

Begmatova Dilnoza Muxtarovna
JAHON MIQYOSDA TA'LIM JARAYONI SUBYEKTLARIDA MADANIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH TENDENSIYALARI 239-243

To'rayev Panji To'xtayevich
MILLIY KURASH MASHG'ULOTLARIDA UMUMIY JISMONIY TAYYORGARLIKNI TASHKIL ETISH VA SHAKLLANTIRISH 244-248

Axmedova Nafisa Isaxodjayevna, Azamatov Abdullo Isaxo'ja o'g'li, Lutfullina Rumiya Anvarovna
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAKULTETLARI TALABALARI UCHUN ANTIDOPING QOIDABUZARLIKLARINING OLDINI OLISH MEXANIZMINI YARATISH 249-256

Egamberdiyev Javlonbek
TA'LIM MUASASSALARIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLARNI TASHKIL QILISH VA UNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI 257-260

Kenjaboev Abdisalim Erkaboevich
ZAMONAVIY TA'LIM- TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK RAHBARNING KOMPETENTLIGI 261-265

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ S/1(4) - 2024
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

Islomova Mohlaroyim Inomjon qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Turizm mutaxasisligi magistratura talabasi

Ortiqova So'g'diyona Abdusodiq qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Turizm mutaxasisligi magistratura talabasi

Abdurahimova Zulhumor Azimjon qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Turizm mutaxasisligi magistratura talabasi

TURIZM XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI TEXNALOGIYALARNI QO'LLASH

Annotatsiya. Raqamli texnalogiyalar har qanday biznesni jadal rivojlantirib, raqobatbardoshlilikni oshiradi. Shu o'rinda turizm sohasini va uning servislarini zamonaviy texnalogiyalarsiz rivojlantirish imkonsiz. Ushbu tezisda Turizm biznesida eng ko'p qo'llaniladigan raqamli texnalogiyalar va ularning turizmni rivojlantirish va savdoni oshirishdagi ahamiyati o'rganiladi.
Kalit so'zlar: Turizm biznesi, tur firmalar, mehmonxonalar, aviakompaniyalar, viza kompnaiyalarraqamli texnalogiyalar, CRM, Big Data.

Islamova Mohlaroyima Inomjon kizi
Tashkent State University of Economics
Master's degree student in tourism specialization

Artykova Sogdiena Abdusadiq kizi
Tashkent State University of Economics
Master's degree student in tourism specialization

Abdurakhimova Zulhumor Azimjon kizi
Tashkent State University of Economics
Master's degree student in tourism specialization

APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGY IN THE FIELD OF TOURIST SERVICES

Abstract. Digital technologies accelerate any business and increase competitiveness. It is impossible to develop the tourism sector and its services here without modern technologies. This dissertation examines the most widely used digital technologies in the tourism industry and their implications for tourism development and increased trade.
Key words: Tourism business, travel agencies, hotels, airlines, visa companies, digital technologies, CRM, Big Data.

Исламова Мохларойима Иномджон кизи
Ташкентский государственный экономический университет
Магистрант по специальности туризм

Артыкова Согдиена Абдусадик кизи
Ташкентский государственный экономический университет
Магистрант по специальности туризм

Абдурахимова Зулхумор Азимжон кизи
Ташкентский государственный экономический университет
Магистрант по специальности туризм

ПРИМЕНЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СФЕРЕ ТУРИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ

Аннотация. Цифровые технологии ускоряют любой бизнес и повышают конкурентоспособность. Здесь невозможно развивать туристический сектор и его услуги без современных технологий. В данной диссертации рассматриваются наиболее широко используемые цифровые технологии в туристическом бизнесе и их значение для развития туризма и увеличения торговли.

Ключевые слова: Туристический бизнес, турфирмы, отели, авиакомпании, визовые компании, цифровые технологии, CRM, Big Data.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI1Y2024N13

Kirish. Zamonaviy texnologiyalar insonlar ijtimoiy hayotini tobora yengillashtirib bormoqda. Shu bilan birgalikda biznes olamini ham texnologiyalarsiz rivojlantirishni imkoni yoʻq.

Turizm sohasiga raqamli texnologiyalarga har taraflama bogʻlangan. Avia kompaniyalar, mehmonxonalar, viza kompaniyalari, tur firmalar va hattoki turistik yoʻnalishlar ham hammasi raqamlashtirilgan texnologiyalar asosida boshqariladi. Turistik kompaniyalar oʻz xizmatlarini reklama qilishlari va butun dunyo boʻylab mijozlar bilan aloqa oʻrnatishlari, xizmat turlarini kengaytirib, rivojlantirib borishlari mumkin. Bundan tashqari mijozlar ham oʻzlari uchun ishonchli va kerakli boʻlgan xizmat turlarini tanlasha olishadi. Bularning hammasi raqamli texnologiyalar sababli osonlashib bormoqda.

Mehmonxonalarni oladigan boʻlsak, ular oʻz servislarini, xona turlari, shart-sharoitlari haqida saytlarida maʼlumot qoldirishadi. Mijozlar saytlari orqali bron qilishlari mumkin. Bundan tashqari, mehmonxonalarni bron qilishni boshqa koʻplab turlari mavjud. Masalan turoperatorlar saytlari orqali yoki Booking.com va shunga oʻxshash saytlar orqali ham amalga oshirsa boʻladi. Bu ikkala taraf uchun ham, biznes egalari va mijozlar uchun ham qulaylik beradi.

Aviakompaniyalar ham biletlarini avvalgidek chiptaxonalarda sotishlari hozir urfdan qolgan. Hozirda aviabiletlarni aviakompaniyalarning oʻzlarini saytlaridan xarid qilish mumkin va oʻzlari uchun kerakli sana va vaqtni saytda qidirishlari mumkin. Bundan tashqari Amadeus.com, Bookit.com, Aviasales.com va shunga oʻxshash boshqa koʻplab saytlar orqali xarid qilish nafaqat vaqtni tejaydi, bundan tashqari mijozlar uchun eng yaxshi narxdagi va eng qulay biletlarni taqdim qila oladi. Bu albatta raqamli texnologiyalarning rivojlanganligi hamda biznesga keltirayotgan foydasidandir.

Viza kompaniyalari ham u yoki bu operatsiyada firibgarlarni kuzatib borish va ehtiyot choralarini koʻrish uchun raqamli texnologiyalardan, masalan “Big Data” texnologiyasidan foydalanishadi. Natijada ular har yili 2 mlrd.dan ortiq AQSH dollarini saqlab qolishmoqda.

Ushbu ilmiy ish orqali ana shunday turizm biznesida qoʻllaniladigan bir necha raqamli texnologiyalar haqida maʼlumot olishingiz va tahlillarini koʻrib chiqishingiz mumkin.

Mavzuning oʻrganilganlik darajasi. Turizm raqamli texnologiyalarni oʻz maqsadiga erishishning eng qisqa va samarali yoʻli deb biladi. Yakuniy foydalanuvchi sayohat marshrutidan minglab kilometr uzoqda boʻlishi mumkinligi sababli, raqamli reklama turizm sanoatida muhim rol oʻynaydi.

“Bugungi kunda 3,5 milliard odam internetga ega. Bu raqam turli yoshdagi, turli xil daromad va ijtimoiy mavqega ega odamlarni oʻz ichiga oladi. Bu koʻrsatkich yil sayin ortib bormoqda. Agar ilgari internetdan asosan yoshlar foydalanadi, deb hisoblangan boʻlsa, hozir koʻproq kattalar va keksalar, ayniqsa, xorijda har kuni ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishadi va maʼlumot qidirish uchun internetdan foydalanishadi”, dedi “Kazak turizm” milliy kompaniyasining PR va marketing departamenti direktori Dulat Iman [1].

Bu shuni bildiradiki, odamlar koʻp vaqtini internetga sarflashadi va hozirda juda koʻp bizneslar internet orqali sotishni yolga qoʻyishgan. Har bir biznes oʻz mahsulotini reklama qilish uchun maqsadli kontentlardan foydalanishadi va hozirda eng koʻp foydalaniladigan ijtimoiy tarmoqlar yoki internet saytlaridan foydalanishadi. Biznes egalari vaqtlari va reklamaga sarflanadigan mablagʻlarini tejash uchun ham raqamli texnologiyalar katta rol oʻynaydi. Yaʼni reklama qilinayotgan mahsulot oʻz xaridorlarini internet tarmogʻi boʻylab topishlari uchun biznes egalari auditoriyani tanlash imkoniyatlariga ega [3].

Buni turizm biznesiga bogʻlaydigan boʻlsak, tur firmalar oʻzlarining tur paketlarini sotish uchun Facebook ijtimoiy tarmogʻi orqali target yoqishadi. Target yoqilishidan oldin ular tur paketlari uchun yasalgan kontentni kimlar koʻra olishlarini belgilashlari mumkin (yosh chegarasi, hududi, qiziqishlar…). Raqamli texnologiyalar orqali bu ishni amalga oshirish juda oson. Texnologiya tur firmalarning tur paketlarini sotib olishga qurbi yetadigan va sayohatni yaxshi koʻradigan auditoriyani tanlab olishni yaxshi biladi.

Quyidagi misolda tur firmalar mahsulotlarini reklama qilishlarida raqamli texnologiyalardan foydalanishlari koʻrsatilgan.

“Ijtimoiy tarmoqlarda barcha doʻstlar, yaʼni foydalanuvchi ular bilan muloqot qiladigan va ularga ishonadigan odamlar bir tarmoqda bir-biriga bogʻlangan. Agar foydalanuvchi taʼtilga chiqqani haqida post joylashtirsa, uning postlariga brendli kontentdan koʻra koʻproq ishoniladi. Agar foydalanuvchi biror postga qiziqib, uning ostida izoh qoldirsa, uni doʻstlari koʻradi va maʼlumot yanada tarqaladi. Shunga koʻra, faollik ortishi bilan tarmoqdagi maʼlumotlar ham tezroq tarqaladi”, — dedi “Qozogʻiston turizmi” NK PR va marketing boʻlimi bosh menejeri Marjan Traispayeva [4].

Turizm sohasidagi raqamli texnologiyalar yangi shaxsiylashtirilgan xizmat modellarini, shuningdek, almashish iqtisodiyotini (sharing-modellar) ishlab chiqishga imkon beradi [5]. Bu takliflarning raqobatbardoshligini oshirish uchun muhim, chunki u maqsadli auditoriyani oshiradi, xizmat sifati va isteʼmolchi qiymatini oshiradi.

Tahlil va natijalar. CRM (Customer Relationship Management) mijozlar bilan munosabatlarni boshqarishga moʻljallangan texnologiyadir.

Sayohat CRM — bu sayohat va sayyohlik kompaniyalariga mijozlar bilan munosabatlarini bitta bulutli to‘plamdan boshqarishga yordam beradigan dasturiy ta’minot. CRM sayyohlik agentligi mijozlarni ushlab turish va sotishni oshirishda yordam beradi.

1-rasm. CRM ish stoli

1-rasmda CRM tizimining ish stoli ko‘rsatilgan. CRM tizimi Facebook va Instagram ijtimoiy tarmoqlari bilan bevosita bog‘langan bo‘ladi. Facebook orqali Target yoqiladi. Facebookda target yoqishning sotuvni oshirishda ahamiyati juda katta hisoblanadi. Bundan tashqari uning ustun jihatlari ko‘p.

Target yoqayotgan paytda biznes egalari o‘zlarining potensial mijozlari kimligini aniqlasha oladi. Siz reklamangizni kimlari ko‘ra olishini potensial mijozlarning yashash hududi, yosh chegarasi, qiziqishlari va boshqa jihatdan aniqlab ololasiz va aynan sizning mahsulotingizga qiziqish bildiradigan va sotib oladiganlarga yuboriladi. Mahsulotingizni sotib olmoqchi bo‘lgan va qiziqish bildirgan mijozlarning kontakt raqamlari CRM tizimiga kelib tushadi.

Sotuv menejrlari CRM orqali mijozlar bilan to‘g‘ridan to‘g‘ri aloqani olib borishadi. CRM ni har bir tur firma yoki korxona o‘z ishlash tizimiga moslashtirishi mumkin. Masalan tur firmalarda davlatlar bo‘yicha kategoriyalarga bo‘lib olish mumkin. Turkiyaga qiziqish bildirgan mijozlar alohida joylanadi. Mijozlar bilan aloqani ushlash 5 xil jarayonda davom etadi:

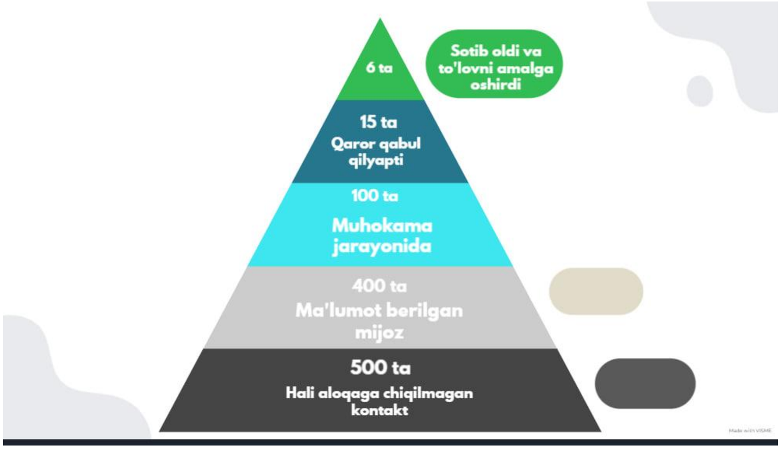

2-rasm. CRM tizimida ishlash jarayoni.

Yoqilgan targetdan kelgan mijozlarni saralash bosqichi davom etadi, Bu kontaktlardan xatolari, sotib oladigan va sotib olmaydigan mijozlar boʻladi.

Sotilgan tur paketlar va sotib olgan mijozlar CRM xotirasida muvaffaqiyatli mijozlar boʻlimida narxlar bilan saqlanib qoladi. Hamma maʼlumotlarga asoslanib CRM oy oxrida hisobot tayyorlaydi.

Texnologiyalar va Turizm hozirgi kunda ajralmas bir boʻlak hisoblanadi. Texnologiyalar nafaqat turizm biznesi bilan shugʻullanuvchilar uchun balki sayyohlar uchun ham foydali va muhim omil.

Har bir sayyoh sayohatga chiqishidan oldin bormoqchi boʻlgan davlatini qisqacha oʻzi uchun kashf qila oladi. Foydalanmoqchi boʻlgan tur firmalar, aviakompaniyalar, mehmonxona va boshqa turistik mahsulotlarning sifati va ishonchliligini aniqlay oladi. Hozirda turistlar uchun turning ishonchliligini aniqlay oladigan saytlar juda ham koʻp. Ulardan booking.com/ expedia.com/ trustpilot.com/ tripadvisor.com/ lar eng ommabop va ishonchlilaridan hisoblanadi. Bu saytlarda mehmonxona yoki boshqa turistik mahsulotlardan foydalangan avvalgi mijozlarning sharhlari yozilgan boʻladi. Ularni tajribasidan kelib chiqib boshqa turistlarning aldanib qolish holatlari deyarli uchramaydi.

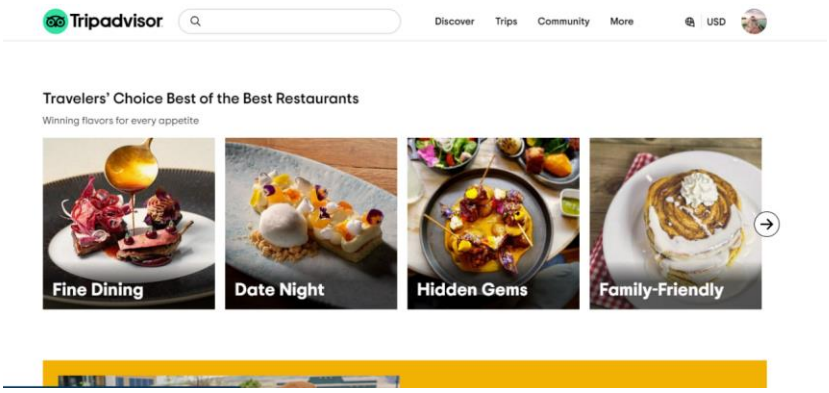

4-rasm. https://www.tripadvisor.com/ saytining bosh menyusi [9]

Bu TripAdviser saytidan lavha. Bu yerda mijozlar nafaqat mehmonxonalar haqidagi fikrlarni balki restoranlar, muzeylar, aviakompaniyalar va hatto shaharlar haqidagi fikrlarni ham o'qishlai va o'zlariga hulosa qilishlari mumkin. Bundan tashqari bu kabi saytlar orqali restoran va mehmonxonalarni oldindan buyurtma qilib qo'yish ham juda oson. Bu saytlar turistlar uchun jonli sharhlardan kelib chiqib eng yaxshi takliflarni bera olishadi.

4-rasm. Turistlar va Turizm biznesida qo'llaniladigan asosiy texnalogiyalar [8]

Viza kompaniyalari ham u yoki bu operatsiyalarni amalga oshirishda firibgarlarni kuzatib borish uchun texnologiyalardan foydalanishadi va buning natijasida 100 ming AQSH dollarini oqishidan saqlab qolishadi.

Turizm biznesining asosiy mahsuloti bu mijozga emotsiya sotishdan iborat. Shunday ekan bu mahsulotning sifatini yuqori ushlab turish uchun mijozga yana nima kerakligini oʻrganish kerak boʻladi. Bu esa raqamli texnologiyalar olamida murakkab ish emas.

Yuqorida turizm biznesida foydalaniladigan asosiy raqamli texnologiyalardan misollar keltirdik va shulardan koʻrish mumkinki raqamli texnologiyalar turizm biznesida ahamiyati yuqori oʻrinda turadi.

Xulosa. Xulosa oʻrnida shuni ta'kidlash mumkinki, sayyohlik xizmatlari sohasida raqamli texnologiyalardan foydalanish zamonaviy dunyoda sayohatni tashkil etish va oʻtkazishga odatiy yondashuvlarni oʻzgartirib, asosiy oʻrin tutadi. Turar joy va transportni onlayn bron qilishdan tortib, noyob sayohat tajribasini yaratish uchun virtual reallikdan foydalanishgacha, raqamli innovatsiyalar nafaqat sayohatchilar uchun qulaylik va qulaylikni yaxshilash, balki sayyohlik biznesiga jarayonlarni tartibga solish, samaradorlikni oshirish va raqobatbardoshlikni oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni joriy qilishda ma'lumotlar xavfsizligini, mijozlarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilishni va

axloqiy me'yorlarga rioya qilishni hisobga olish kerakligini yodda tutish kerak. Umuman olganda, texnologiyaning jadal rivojlanishi va iste'molchilarning umidlari ortib borishi bilan sayyohlik sanoatida raqamli yechimlarni yanada integratsiyalashuvi uni rivojlantirish va takomillashtirishda asosiy rol o'ynaydi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Кодыш Э.Н. Соревнования туристов. – М.: Профиздат, 1990
2. Константинов Ю.С. Туристские слеты и соревнования учащихся: учебнометодическое пособие. - М.: ЦДЮТиК МО РФ, 2003
3. Константинов Ю.С. Туристские соревнования. – М.: Гео, 1995
4. Кошельков С.А. Обеспечение безопасности при проведении туристских слетов и соревнований учащихся. – М.: ЦДЮТур МО РФ
5. Куликов В.М. Топография и ориентирование в туризме. – М.: ЦДЮТур МО РФ
6. Маслов А.Г. Подготовка и проведение соревнований. – М.: Владос, 1997
7. Маслов А.Г., Константинов Ю.С., Дрогов И.А. Полевые туристские лагеря. – М.: Владос, 2000
8. Safaeva Sayyora. Opportunities for Developing Smart Tourism and Foreign Experience in Uzbekistan. 2023-yil, dekabr. Maxsus son
9. https://www.tripadvisor.com/
10. https://www.trustpilot.com/
11. https://www.expedia.com/

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4SI1Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/1 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).